

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogických věd

**INOVATIVNÍ UČITEL A JEHO
OBLÍBENOST U ŽÁKŮ**

VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

Zpracovaly:

Ivona BALÁŽOVÁ

Irena BEDNAŘÍKOVÁ

Eva ELLEDEROVÁ

Hana JANČAŘÍKOVÁ

Michaela RADVANOVÁ

Brno 2004

OBSAH

I. ÚVOD	2
II. TEORETICKÁ ČÁST	3
2. 1 Formulace výzkumného problému.....	3
2. 2 Studium literatury.....	3
2. 3 Východiska výzkumu	4
2. 3. 1 Hypotéza.....	4
2. 3. 2 Základní soubor	4
III. PRAKTICKÁ ČÁST	5
3. 1 Strategie výzkumu	5
3. 1. 1 Úvodní rozhovor s učitelkou	5
3. 1. 2 Dotazník pro učitele	5
3. 1. 3 Úvodní rozhovor s žákem.....	6
3. 1. 4 Dotazník pro žáky	7
3. 1. 5 Sběr dat v terénu	9
3. 2 Vyhodnocování výsledků.....	9
3. 2. 1 Vyhodnocování otázek kvantitativního charakteru	9
3. 2. 2 Vyhodnocení otázek kvalitativního charakteru	14
IV. ZÁVĚR	18
<i>POUŽITÉ INFORMAČNÍ PRAMENY</i>	20
<i>PŘÍLOHY</i>	22

I. ÚVOD

České školství v současné době prochází transformačním obdobím, přinášející zcela nové a radikální změny ve vzdělávacím procesu. Tyto změny usilují o modernizaci, která zahrnuje mimo jiné postupný útlum tradičně pojaté výuky, prezentované převážně frontální výukou. Nezbytná modernizace a inovace stávajícího vyučovacího procesu spočívá např. na principech zvyšování autonomie škol a prohlubování školní demokracie. Sílicí fenomén inovace v našem vzdělávacím systému představuje v posledních letech stěžejní téma i v českém pedagogickém výzkumu.

Na základě studia odborné literatury, dosavadních výzkumných sdělení a výstupů, jsme schopni se postupně zorientovat v dané oblasti, která stále vzhledem k její aktuálnosti nabízí široké spektrum otevřených a nezodpovězených otázek. Již existující vědecká sdělení o připravenosti českých učitelů zavádět inovace do škol a o jejich osobním přístupu ke změnám ve školách pro nás představují hlavní impulsy k prohloubení této problematiky o další zajímavá vědecky podložená zjištění. Naši pozornost jsme proto zaměřily na aspekt pedagogické práce učitele, zavádějícího do své práce účinné a aktivizující metody a zároveň nové formy prezentace učiva. Zajímá nás, jak jeho pedagogická práce s inovačními prvky ovlivní subjektivní vnímání žáků, jak vysoká či malá je jeho oblíbenost u žáků.

Pro lepší pochopení a orientaci čtenáře ve zkoumané oblasti je nutné si předem objasnit základní pojem „inovace“, se kterým operujeme v rámci výzkumné práce. *Inovace* je rozvíjení a praktické zavádění nových prvků do výchovného a vzdělávacího systému. Cílem inovace je zkvalitňování tohoto systému. Inovační snahy, které sledují určité změny, obvykle vycházejí z jednotlivých škol, od učitelů i ze sféry vědy, odborných pracovišť či školských institucí. Mohou se týkat nových struktur školy, jejího obsahu, metod a změn těžiště hodnot, na něž se výchozí systém orientuje (Průcha, 2001, s.23).

II. TEORETICKÁ ČÁST

2. 1 Formulace výzkumného problému

Školství v dnešní době již striktně netrvá na tom, aby učitelé pracovali předepsanými postupy a metodami, ale poskytuje jim prostor k svobodnému uplatnění různých přístupů a metod, vycházejících například z tradic alternativního školství. Tyto přístupy a metody si učitelé mohou zvolit na základě vlastního uvážení, s přihlédnutím k charakteru daného předmětu a potřebám žáků, což jim umožňuje zlepšit pracovní klima ve třídě, motivovanost žáků k učení a také tímto způsobem práce pozitivně ovlivňovat vztah žáků k nim samým.

V našem výzkumu jsme se rozhodly zaměřit na ty učitele, kteří v oblasti základního školství zavádí nové výukové přístupy a metody v oblasti základního školství v souvislosti s jejich oblíbeností u žáků. Tím pádem se náš výzkumný problém rozdělil na dvě oblasti. V první oblasti jsme zjišťovaly míru otevřenosti učitele vůči novým výukovým metodám a přístupům a také jeho zavádění těchto metod a přístupů do školní praxe (čili míru jeho „inovativnosti“¹). V druhé oblasti jsme se zaměřily na zjišťování míry oblíbenosti učitelů, kteří zavádí nové metody a přístupy do výuky ve srovnání s mírou oblíbenosti učitelů, kteří jsou v tomto směru konzervativní, používající standardních výukových metod a forem bez nových prvků ve vyučování. Jednoduše řečeno, snažili jsme se nalézt odpověď na to, zda „inovativní“ učitelé jsou u žáků více oblíbeni než učitelé „neinovativní“.

2. 2 Studium literatury

V rámci studia literatury jsme se setkaly s množstvím materiálů zabývajících se problematikou zavádění netradičních či alternativních metod výuky. Ačkoli v žádném z těchto materiálů nebylo dáno zavádění těchto metod do souvislosti s oblíbeností učitele u žáků, získaly jsme z nich mnoho informací o metodách převzatých z alternativního školství, o „inovativních“ učitelích a jejich výukových cílech, dosaženém úspěchu, používaných metodách, o jejich dalším profesionálním rozvoji či osobních zkušenostech.

¹ Pojem *inovativnost* chápeme ve významu používání nových, nestandardních a kreativních postupů učiteli v závislosti na jejich ochotě ke změnám. Víme, že je to pojem relativní, nicméně ho v práci uvádíme pro lepší orientaci čtenáře v problematice. Pozn. autorek.

Při studiu literatury jsme se zaměřily především na témata:

- alternativní školství a inovace ve vzdělávání,
- inovace školského systému,
- inovace obsahu přípravy pedagogického vzdělání učitelů primární školy,
- snahy o zkvalitnění soudobé pedagogické teorie a praxe.

2. 3 Východiska výzkumu

2. 3. 1 Hypotéza

Na základě formulace výzkumného problému jsme stanovily tuto hypotézu:

Učitel, který zavádí změny do své vlastní práce, je u žáků více oblíben.

Cílem našeho výzkumu bylo výše uvedenou hypotézu potvrdit či vyvrátit.

2. 3. 2 Základní soubor

Náš výzkumný projekt jsme se rozhodly realizovat na základní škole Chalabalova, na ulici Chalabalova 2, v Brně Kohoutovicích. Tato škola ve své výuce uplatňuje prvky Daltonského plánu, a proto jsme u jejích učitelů předpokládaly vyšší míru používání nových metod a přístupů k výuce. Samotný sběr dat byl zaměřen na dvě cílové skupiny. Na učitele, kteří vyučují v osmých třídách a na žáky 8. tříd. Celkově na námi vybrané škole existují tři třídy 8. ročníku.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Strategie výzkumu

3. 1. 1 Úvodní rozhovor s učitelkou

Při naší první návštěvě školy jsme konzultovaly náš výzkumný záměr s jejím vedením a také jsme realizovaly rozhovor s náhodně vybranou učitelkou, za účelem zjištění, zda podmínky školy budou vhodné pro sběr dat našeho výzkumu, zda učitelé budou přístupní naší výzkumné aktivitě. Tato učitelka nám také pomohla s výběrem vhodného ročníku, jehož žáci by nám mohli být schopni, jak po kázeňské stránce, tak i stránce rozumové vyspělosti, poskytnout potřebné informace. Na základě jejích informací se nám jako nejvhodnější jevil osmý ročník, ve kterém jsme provedly sběr dat u šedesáti šesti žáků. (viz kap. 3.1.5)

3. 1. 2 Dotazník pro učitele

Cílem tohoto dotazníku byla identifikace těch učitelů, kteří zavádějí do své výuky nové metody a přístupy, komunikují s rodiči, kolegy, vedením apod., účastní se dalšího vzdělávání či vyvíjejí tvořivé aktivity. Při sestavování dotazníků jsme si nejdříve vydefinovaly oblasti, které jsme považovaly za nosné v rámci našeho výzkumu. Byly jimi například témata:

- subjektivní hodnocení vlastní výuky učitelem
- příprava učitele na výuku
- využívané vyučovací metody
- využívané didaktické pomůcky, informační a komunikační technologie a technická zařízení
- účast učitele na dalším profesním rozvoji
- postoj učitele ke spolupráci s rodiči, kolegy atd.

Z těchto obecných témat jsme poté vytvořily celkem třináct otázek, v nichž převažovaly otázky polouzavřeného typu, které nabízely baterii variant alternativních odpovědí, ale zároveň ponechávaly respondentům možnost pro volbu jejich vlastní varianty. Tyto otázky

byly neparametrické, tedy koncipované tak, že varianty odpovědí netvořily určité kontinuum od jednoho pólu odpovědí k pólu opačnému. Šlo o třídění jistých kategorií výpovědí stejné úrovně. Součástí byly také otázky identifikační týkající se osobních údajů respondenta (dotazník pro učitele viz Příloha č. 1).

Na náhodně vybrané pedagožce jsme ověřovaly srozumitelnost a funkčnost, tedy poznávací přínos použitých otázek. Po tomto ověření jsme výsledný dotazník předložily dvanácti učitelům, vyučujících v osmém ročníku výše uvedené základní školy. Tento dotazník jsme záměrně zvolily neanonymní, právě proto, abychom mohly identifikovat konkrétní učitele, kteří zavádí do své výuky inovativní prvky a na druhé straně učitele s tradičními prvky výuky. Tato neanonymnost pravděpodobně způsobila, že návratnost vyplněných dotazníků byla pouze padesátiprocentní (šest kusů). Získaly jsme nazpět dotazníky od 4 učitelek a 2 učitelů a tím jsme získaly následující soubor vyučovacích předmětů: český jazyk, anglický jazyk, občanská výchova, dějepis, zeměpis, přírodopis.

Na základě těchto dotazníků jsme vybraly dva zástupce skupiny učitelů (učitel českého jazyka, učitelka anglického jazyka), kteří výrazně používají při své výuce nové metody, přístupy (kooperativní, projektové a týmové vyučování, výuku dramatem, didaktické hry), pomůcky (CD přehrávač, CD-ROM atd.), spolupracují se svými kolegy a rodiči svých žáků a také se účastní dalšího profesního rozvoje a dva zástupce (učitelka zeměpisu, učitelka dějepisu), kteří používají ve velké míře jen tradiční výukové metody (výklad, opakování, procvičování, písemné a ústní zkoušení žáků atd.) a neúčastní se dalších vzdělávacích kursů apod. Po výběru našeho vzorku učitelů můžeme říct, že jsme získaly relevantně vyvážené množství jazykových a společenskovedních předmětů.

3. 1. 3 Úvodní rozhovor s žákem

Toto hloubkové interview s náhodně vybraným žákem osmé třídy výše uvedené školy následoval po zpracování dotazníků pro učitele a po výběru vzorku učitelů pro náš další výzkum. Cílem tohoto rozhovoru bylo zmapování následujících oblastí:

- vztah žáka ke konkrétním čtyřem vybraným učitelům
- vztah žáka k předmětům, které tyto učitelé vyučují
- metodická práce těchto učitelů ve výuce

Rozhovor přispěl k potvrzení našeho výběru výše zmíněného vzorku učitelů a pomohl nám lépe se v něm zorientovat.

3. 1. 4 Dotazník pro žáky

Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit míru oblíbenosti vybraných učitelů, a navíc ověřit, zda tito učitelé skutečně používají ve své výuce ty metody a pomůcky, které uvedli v dotazníku pro učitele.

Při sestavování dotazníků jsme si nejdříve vydefinovaly oblasti, které jsme považovaly za nosné v rámci našeho výzkumu. Byly jimi například témata:

- subjektivní hodnocení výuky konkrétního učitele žákem
- subjektivní hodnocení konkrétního učitele žákem
- vztah žáka ke konkrétnímu učiteli
- pomůcky a metody, které používá konkrétní učitel při výuce

Na konec dotazníku jsme zařadily otázku zjišťující jméno žákova nejoblíbenějšího učitele. Tento dotazník byl anonymní, začínal identifikačními otázkami a snažil se navodit přátelskou atmosféru.

Dotazník obsahoval celkem jedenáct otázek, které byly jak uzavřené, polouzavřené, tak otevřené typu. Uzavřené otázky jsme rozlišily na parametrické, charakteristické tím, že varianty odpovědí tvořily kontinuum od jednoho pólu odpovědí k pólu opačnému, a neparametrické. Do dotazníku jsme také zařadily dvě otázky založené na principu sémantického diferenciálu, které se týkaly posouzení hodiny daného předmětu a konkrétního učitele, a byly sestaveny z šesti a osmi škál. Tento typ otázek jsme do dotazníku zařadily z toho důvodu, abychom hlouběji pronikly do toho, jak jsou učitelé a jejich vyučovací hodiny vnímány jejich žáky (dotazník pro žáky viz Příloha č. 2).

Zpracovaný dotazník jsme otestovaly na náhodně vybraném žaku osmé třídy za účelem ověření jeho srozumitelnosti a funkčnosti.

Protože jsme pracovaly se čtyřmi vybranými učiteli, z nichž každý vyučoval obsahově jiný předmět, vytvořily jsme čtyři varianty dotazníku pro následující předměty: vyučovací předměty dějepis a zeměpis – („neinovativní“ učitelé) a předměty český jazyk a anglický jazyk – („inovativní“) učitelé.

Výběr vzorku – žáci

Tabulka I.: Počty žáků z jednotlivých tříd připadajících na učitele daných předmětů:

Učitel Třída	8. A	8. B	8. C	Σ
CJ	13	0	0	13
AJ	0	17	0	17
D	12	0	10	22
Z	0	5	9	14
Σ	25	22	19	66

Pozn. V souboru bylo zastoupeno 39 dívek a 27 chlapců ve věkové skupině 13 až 14 let.

Z tabulky I. je na první pohled zřejmé, že počet dotazníků, připadající na některé učitele, je ve srovnání s jinými nerovnoměrný. Tohoto mírného nedostatku jsme si vědomy, byl způsoben tím, že v různých třídách byly odlišné počty dětí a při předkládání dotazníku těmto dětem jsme byly nuceny, v rámci zachování kázně ve třídě, zahrnout do dotazníku všechny přítomné děti. Přesto si myslíme, že nevyrovnané počty dotazníků u jednotlivých učitelů se nám podařilo částečně zkorigovat v konečném součtu dotazníků týkajících se „inovativních“ učitelů (celkem 30 kusů dotazníků) a „neinovativních“ učitelů (celkem 36 kusů dotazníků).

Jsme si také vědomy mírného zkreslení výsledků našeho výzkumu, které bylo zapříčiněno výběrem malého počtu žáků pouze na jedné škole a z jednoho ročníku a také zaměřením se pouze na dva zástupce z řad „inovativních“ a rovněž na dva zástupce z řad „neinovativních“ učitelů. Přestože toto zkreslení zcela jistě ovlivnilo výsledky našeho výzkumu, domníváme se, že v rámci semináře Výzkumné projekty, splnil svůj praktický účel a my si tak vyzkoušely tvorbu výzkumu v celé jeho podobě.

3. 1. 5 Sběr dat v terénu

Pro sběr dat v terénu tj. v základní škole Chalabalova jsme společně s vedením školy stanovily poslední den vyučování v týdnu vzhledem k menšímu narušení průběhu týdenního vyučování. Písemné dotazování žáků probíhalo v první vyučovací hodině a průměrný čas vyplňování dotazníku činil přibližně 15 minut, což je optimální. Zaměřily jsme se na to, aby výzkum neprobíhal v hodinách učitelů, ke kterým se vztahoval konkrétní dotazník, který by byl tímto faktem ovlivněn (strach žáků uvést pravdivou odpověď, zkreslení výpovědí apod.). Při rozdělování dotazníků, které byly modifikovány na předměty konkrétních učitelů (češtiny, angličtiny, dějepisu, zeměpisu), jsme musely brát ohled na to, abychom předložily dotazník té skupině žáků, kterou dotyčný učitel daného předmětu skutečně vyučuje. Kupříkladu žáci osmé B jsou v hodinách jazykové výchovy rozděleni na dvě skupiny, z nichž pouze jednu vyučuje učitelka zahrnutá do našeho výzkumu (učitelka anglického jazyka), a proto byl zbytek třídy podán k vyplnění dotazník týkající se zeměpisu..

Z důvodu, že někteří učitelé vyučovali pouze v některých třídách či jejich částech, jsme byly nuceny rozdělit žáky každé třídy na dvě poloviny, abychom dostaly alespoň přibližně stejný počet vyplněných dotazníků ke každému předmětu. Pokud jsme třídu nerozdělovaly účelově (viz výše), byla rozdělena náhodně (šest řad žáků rozdělených napůl).

3. 2. Vyhodnocování výsledků

3. 2. 1. Vyhodnocování otázek kvantitativního charakteru

Otázky, které jsme vyhodnocovaly kvantitativním způsobem byly otázky číslo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9.

- Celé znění dotazníku viz Příloha č. 2.,
- Zpracování otevřených a uzavřených otázek v dotazníku viz Příloha č. 4, která je přiložena v elektronické podobě v Excelu.

Data dotazníků byla převedena do elektronické podoby v programu EXCEL a zpracována matematicko-statistickými metodami. Žákovské odpovědi byly zpracovány různými bodovými postupy dle charakteru jednotlivých otázek v dotazníku. U otázek č. 2 a 3 jsme

záměrně použily bodové hodnoty -1, 0 a 1, neboť jak je z malého počtu dotazníků zřejmé, nebyla práce s tímto druhem otázek (sémantický diferencál) pro žáky zcela srozumitelná a jasná. Bodová hodnota 0 byla přiřazena v případě žádné volby jednotlivé dvojice adjektiv, a tím ošetřila vzniklou situaci. Otázky č. 2 a 3 byly poté statisticky zpracovány. U všech otázek dotazníku byly vypočítány průměrné hodnoty viz Příloha č. 4.; v příloze je i konkrétně popsána procedura bodového hodnocení jednotlivých otázek.

Otázka č. 1 – *Jaký máš obvykle pocit před začátkem vyučovací hodiny daného předmětu?*

Byly vypracovány čtyři varianty dotazníků – hodiny angličtiny, češtiny, dějepisu, zeměpisu. Zde si žáci mohli vybrat ze čtyřstupňové škály pocitů, které u nich vyvolával začátek hodiny jednotlivých předmětů.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 3,00
- anglický jazyk 2,12

Hodnoty u neinovativních učitelů – dějepis 2,36
- zeměpis 1,50

Z této otázky je zřejmé, že na hodiny „inovativních“ učitelů se žáci těší více. Protože však hodina dějepisu „neinovativní“ učitelky získala také vysokou hodnotu, nelze prokazatelně tvrdit, že žáci se těší na výuku především z toho důvodu, že učitel při ní používá nových metod a přístupů.

Otázka č. 2 – *Jak bys posoudil/a hodiny daného předmětu?*

Zde žáci vybírali ze šesti otázek postojové škály. Tato škála byla vyhodnocena statistickým zpracováním. U tří otázek se projevil vztah velmi průkazný, u jedné dostatečně průkazný a u dvou zcela neprůkazný.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 1,92
- anglický jazyk - 2,06

Hodnoty u neinovativních učitelů – dějepis - 0,23
- zeměpis - 2,57

Tato otázka jednoznačně neprokázala, že hodiny „inovativních“ učitelů jsou hodnoceny kladněji než hodiny jejich „neinovativních“ kolegů.

Otázka č. 3 – *Jak bys posoudila učitele/učitelku daného předmětu?*

Zde žáci vybírali z osmi otázek postojových škál. Tato škála byla vyhodnocena statistickým zpracováním (viz Příloha č. 3).

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 2,54
- anglický jazyk -1,29
Hodnoty u neinovatvních učitelů – dějepis 2,86
- zeměpis 1,64

Oproti našemu očekávání, byli v této otázce „neinovativní“ učitelé posuzováni poněkud lépe než učitelé „inovativní“. Tato otázka nepotvrzuje naši hypotézu o větší oblíbenosti učitelů, kteří zavádí změny do své práce, tj. větší oblíbenosti „inovativních“ učitelů.

Otázka č. 4 – *Tvůj vztah k učiteli/učitelce daného předmětu nejlépe vystihuje věta.*

V této otázce se měli žáci ztotožnit s jedním z pěti výroků, které byly v rozmezí od kladných, přes neutrální až po záporné.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 2,54
- anglický jazyk 1,35
Hodnoty u neinovatvních učitelů – dějepis 2,09
- zeměpis 1,57

Obecně se nedá říci, že žáci mají k „inovativním“ učitelům lepší vztah než k učitelům „neinovativním“. Více než inovativnost či neinovatvnost se do vztahu žáků k učiteli promítají jiné učitelovi charakteristiky.

Otázka č. 5 – *Kdybys měl/a nějaký problém, se kterým by ses nechtěl/a svěřit rodičům, požádal/a bys o pomoc učitele daného předmětu?*

V této otázce se žáci měli ztotožnit s jedním ze čtyř výroků, které byly v rozmezí od naprostého souhlasu do naprostého nesouhlasu.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 1,62
- anglický jazyk 1,18

Hodnoty u neinovatívních učitelů – dějepis 1,59
- zeměpis 1,07

Tato otázka naznačuje, že pokud jde o řešení problému, žáci by se spíše obraceli na „inovativní“ učitele. Výsledky však ukazují, že i skupina „neinovativních“ učitelů by v případě pomoci při řešení problémů byla žáky oslovena, i když v poněkud menší míře.

Otázka č. 6 – *Používá učitel/učitelka daného předmětu v hodině některé z následujících pomůcek?*

V této otázce jsme se zaměřily na zjišťování použití pomůcek (a to například internetu, CD-ROMu, videa, magnetofonu, CD přehrávače, diaprojektoru, zpětného projektoru a aj.) v hodinách jednotlivých učitelů.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 0,23
- anglický jazyk 1,47

Hodnoty u neinovatívních učitelů – dějepis 0,09
- zeměpis 0,93

Tato otázka potvrdila, že „inovativní“ učitelé používají při své výuce více pomůcek. Jsme si však vědomi toho, že na výsledek těchto otázek má také vliv obecný charakter jednotlivých předmětů.

Otázka č. 7 – *S kterými z následujících aktivit se nejčastěji setkáváš v hodině učitele/učitelky daného předmětu?*

Žákům bylo předloženo deset variant vyučovacích aktivit (viz Příloha č.2), z nichž mohli zvolit libovolný počet možností. Zde jsme zkombinovaly klasické vyučovací metody s metodami, které lze považovat za nové, alternativní či inovativní.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk –1,92
- anglický jazyk – 0,92

Hodnoty u neinovativních učitelů – dějepis –1,82
- zeměpis – 1,29

Tyto minusové hodnoty nám ukazují, že učitelé vesměs používají klasické vyučovací metody, jako například výklad. Přesto si však můžeme povšimnout, že hodnota míry používaných nových, alternativních či „inovativních“ metod je u „inovativních“ učitelů poněkud vyšší.

Otázka č. 8 – Viz část Vyhodnocování otázek kvalitativního charakteru.

Otázka č. 9 – *Co oceňuješ na učiteli/učitelce daného předmětu?*

V této otázce si žáci mohly vybrat z devíti možností (viz Příloha č.2), a tím se pokusit charakterizovat chování učitele při výuce.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 2,62
- anglický jazyk 2,00

Hodnoty u neinovativních učitelů – dějepis 2,32
- zeměpis 2,71

Z odpovědí na tuto otázku se můžeme dovědět, že žáci poněkud výše oceňují způsob chování ve výuce učitel „neinovativních“ oproti způsobu chování ve výuce učitelů „inovativních“.

Otázka č. 10 – Viz část Vyhodnocování otázek kvalitativního charakteru.

Otázka č. 11 – Kdo je tvůj nejoblíbenější učitel/učitelka?

Tuto otázku jsme vyhodnocovaly na základě toho, kolik udělili žáci voleb při vyplňování dotazníku k jednomu předmětu právě tomu učiteli, kterého se daný dotazník týkal (například ze sedmnácti žáků, kteří vyplňovali dotazník týkající se hodin angličtiny, ani jeden nezvolil za svou nejoblíbenější učitelku angličtinářku Čermákovou). Výsledek je zde, oproti všem předcházejícím otázkám, vyjádřen procentuálně.

Hodnota u inovativních učitelů – český jazyk 0,54 %

- anglický jazyk 0,00 %

Hodnoty u neinovativních učitelů – dějepis 0,09 %

- zeměpis 0,00 %

V této otázce je zřetelně vidět, že oblíbenost „inovativních“ učitelů u žáků je vyšší než oblíbenost „neinovativních“ učitelů. Otázkou ale zůstává, jestli je tato oblíbenost způsobena používáním nových metod a přístupů či spíše osobnostní charakteristikou toho daného učitele.

3. 2. 2 Vyhodnocení otázek kvalitativního charakteru

Otázka č. 8: Baví Tě daný předmět?

Ano. Uveď proč

Ne. Uveď proč.

TABULKA II. A: Vyjádření odpovědí žáků v procentech

Typ učitele	Ano	Ne
Inovativní	60%	40%
Neinovativní	58%	42%

Z následující tabulky vyplývá, že neexistuje výrazně velký rozdíl mezi „inovativními“ a „neinovativními“ učiteli. Hlavní důvody, které tuto situaci vysvětlí, nalezneme v následující tabulce.

TABULKA II. B: Nejvíce obsažené kategorie výpovědí žáků v procentech

Název kategorie	Inovativní	Neinovativní
Náročnost předmětu		
- vysoká	27	0
- střední	46	42
- nízká	27	58
Vnímání učitele žákem		
- příznivé	38	83
- nepříznivé	63	17
Hodnocení stylu výuky žákem		
- pozitivní	67	39
- negativní	33	61
Ostatní	*	*

*** Poznámka:** Kategorie „Ostatní“ představuje z hlediska relevantnosti výsledku zanedbatelnou položku. Jsou zde zahrnuty výpovědi žáků následujícího typu: „Protože slunce svítí.“ Z celkového počtu všech odpovědí (83) tato kategorie obsahuje 5 odpovědí.

V této tabulce je pro nás klíčovou kategorií „vnímání učitele žákem,“ z které vyplývá, že příznivěji jsou žáky hodnoceni „neinovativní“ učitelé, kteří tvoří 83% žakovských odpovědí oproti 38% u „inovativních“ učitelů. Tento výsledek si odůvodňujeme z vysokého procenta nízké náročnosti předmětu u „neinovativních“ učitelů, zvláště pak u učitelky dějepisu. Z výpovědí žáků bylo zřejmé, že učitelka dějepisu je oblíbená pro své mírné známkování. Nízká náročnost předmětu u „neinovativních“ učitelů je konkrétně vyjádřena 58 %.

V rámci vnímání náročnosti předmětu „inovativních“ učitelů se nám potvrdil náš úsudek, že obtížnost výuky u „inovativního“ učitele je střední až vyšší hodnoty, a to v důsledku rozmanitějšího používání výukových metod a technik při práci se žáky. Střední náročnost předmětu u „inovativních“ učitelů je 46%.

Otázka č. 10: *Kdybys měl/a možnost změnit něco na přístupu učitele/ učitelky daného předmětu k žákům, změnil/a bys něco?*

TABULKA III. A: Vyjádření odpovědí žáků v procentech

Typ učitele	Ne	Ano
Inovativní	33	67
Neinovativní	53	47

Na základě výsledků z tabulky je zřejmé, že vysoké procento žáků tj. 67 % si přeje změnit přístup „inovativního“ učitele k nim. Následující tabulka v obecné rovině ukazuje oblasti, které si žáci přejí změnit nejvíce.

TABULKA III. B: Nejvíce obsažené kategorie výpovědí žáků, týkajících se změn v přístupu učitele/učitelky k žákům v procentech

Název kategorie	Inovativní	Neinovativní
Všechno	16	0
Osobní charakteristiky učitele (náladovost, bití, nervozita, slabá autorita...)	44	40
Styl výuky učitele (časté zkoušení, způsob výkladu látky...)	32	60
Ostatní	8	0

V kategorii „osobní charakteristiky učitele“ nezjišťujeme žádné významnější rozdíly. Nicméně v několika výpovědích žáků jsme zaznamenaly šokující informaci, a to že jeden z „inovativních“ učitelů používá tělesné tresty, a proto je u žáků silně neoblíben. Tímto se dílčí výsledky výzkumu značně zkrslily.

Vysoký rozdíl nacházíme v druhé uvedené kategorii tj. „styl výuky učitele,“ kde 60 % žáků si přeje změnit styl výuky „neinovativních“ učitelů. Tuto situaci si konkrétně vysvětlujeme tím, že např. učitelka dějepisu ve své výuce nedostatečně využívá moderních metod, které by

rozhodně přispěly k zajímavosti a pestrosti vyučovací hodiny. 32 % výpovědí se vztahuje k požadavku změny stylu výuky „inovativního“ učitele.

Postup při zpracovávání otevřených otázek

1. Po důkladné analýze všech otevřených otázek jsme jednotlivé výpovědi žáků převedly do souboru Excel, kde jsme vytvořily kategorie nejčastěji se objevujících výroků u jednotlivých předmětů.
2. Poté jsme kategorie, týkající se jednotlivých předmětů rozdělily na oblast „inovativní“ a „neinovativní“ učitelé.
3. V procentní podobě jsme vyjádřily četnost odpovědí žáků na Ano a četnost odpovědí žáků na Ne (viz Tabulka II. A, III. A...).
4. K definovaným kategoriím jsme přiřadily procentuální vyjádření, které udávají zastoupení daných výroků (viz Tabulka II. B, III. B...).

IV. ZÁVĚR

Cílem práce bylo ověřit, zda se „inovativní“ učitelé těší větší oblibě u svých žáků či nikoliv. Výše uvedená hypotéza se neprokázala, učitelé „inovativního“ typu boj s „neinovativci“ v žebříčku oblíbenosti prohráli. Nicméně, nutno dodat, že se nám ve vzorku sešli jednotlivci rozdílného věku, rozdílných zkušeností a také odlišného přístupu ke svým žákům. Vzorek byl nejvíce ovlivněn dvěma naprosto protichůdnými učiteli: učitelka dějepisu, což je silně „neinovativní“ vyučující, která po letech strávených ve škole, pravděpodobně trpící syndromem vyhoření, do své výuky nevkládá nic nového a kreativního. Nicméně je velmi oblíbena pro svou mírnost v požadavcích na žáky a také ve výsledném známkování. Obliba žáků této vyučující může být také způsobena přitažlivostí a zajímavostí předmětu, který vyučuje: dějepis, který obecně patří k oblíbeným. Na druhé straně pólu se nachází učitelka anglického jazyka, která využívá netradičních nových výukových metod a forem ve vyučování, avšak je silně neoblíbena pro své osobní charakteristiky. Šokujícím zjištěním pak je to, že na škole se specializačním zaměřením se nachází vyučující, která používá tělesných trestů.

V našem výzkumu jsme dospěly k závěru, že je velice obtížné zjišťovat oblíbenost učitele u žáků v závislosti na „inovativních“ a „neinovativních“ způsobech výuky. Ve hře je mnoho determinant, které pohled na oblíbenost vyučujících ovlivňují. Ať už je to již zmíněný strach z odhalení anonymity žáků, role a pohlaví vyučujících, různé typy zkreslení jako například haló efekt nebo přitažlivost a zajímavost daných předmětů, bylo by přesto zajímavé se dále zaměřit na výzkum většího rozsahu, který by odchylky vyrovnal. Naše šetření se zabývalo s příliš malým vzorkem na to, aby se mohlo dospět k obecnějším závěrům. Nicméně, výsledky jsou zajímavé a mohou sloužit jak začínajícím učitelům, tak zkušenějším pedagogům na dané škole.

Způsob, jakým jsme se do výzkumu pustily, vypovídá za vše. Vytvořily jsme dva základní typy dotazníků jak pro učitele, tak pro žáky. U žáků jsme navíc dotazníky provedly ve čtyřech variantách. Náročné bylo i samotné zpracovávání, které vyžadovalo statistickou analýzu s použitím více kvantitavních metod pro různé sady otázek v našich dotaznících (zpracování parametrických a neparametrických otázek, vypočítání průměrných hodnot, zpracování

sémantického diferenciálu s pomocí programů Excel a Statistica). I přesto jsme dospěly do zdárného konce a výzkum v krátkém časovém období dokončily.

V neposlední řadě bychom rády poděkovaly p. Novotnému, který s námi veškeré otázky konzultoval a stal se naší oporou při překonávání problémů, kterých nebylo málo. Průběh výzkumu pro nás byl nesmírně přínosný, i když časově i finančně náročný. Už samotný nápad zrealizovat šetření týkající se tak choulostivého, citlivého až intimního tématu, jakým „oblíbenost učitelů“ nepochybně je, bylo do jisté míry riskantní. Bály jsme se, že ve škole nebudeme přijaty. Nicméně po cíleném vyjednávání se nám podařilo ředitele i ostatní vyučující přesvědčit o přínosu výzkumu, za což jsme škole velmi vděчны.

Realizované šetření otevírá mnoho nových otázek, například zda po absolvování základní školy jsou na středních školách úspěšnější žáci učitelů, kteří zavádějí změny do výuky nebo ti, kteří preferují tradiční způsob výuky. Jejich zodpovězení čeká na další výzkumná šetření inovativních aspektů pedagogické reality.

POUŽITÉ INFORMAČNÍ PRAMENY

JŮVA, Vladimír. *Tvořivá škola: Sborník z celostátního semináře k problematice tvořivé školy*. Brno: Paido, 1998, 188 s.

ISBN 80-85931-63-X.

KASALÍKOVÁ, Hana. Učitel na cestě inovací. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada pedagogická*. Brno: MU, 2003, 19 s.

ISBN 80-310-3120-4.

KRET, Ernst. *Učíme se jinak: nápady a rady pro učitele a rodiče*. Praha: Portál, 1995, 132 s.

ISBN 80-7178-030-8.

LAZAROVÁ, Bohumíra. *Vzdělávat učitele: příspěvky o inovativní praxi*. Brno: Paido, 2001, 107 s.

ISBN 80-7315-013-1.

MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s.

ISBN 80-7315-039-5.

NOVOTNÝ, Petr. Inovativní učitelé v dnešní české škole. In *Sociální a kulturní souvislosti výchovy a vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 1-11.

ISBN 80-7315-046.

NOVOTNÝ, PETR. *Učitelé a inovace. První fáze výzkumu současné praxe* [online]. Brno: Ústav pedagogických věd FF MU v Brně, 2002, 7s. [cit. 2004-03-15].

Dostupný z <<http://www.phil.muni.cz/~novotny/storage/inov/UcitelePraha2002.pdf>>.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. 270 s.

ISBN 80-7184-569-8.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996, 380 s.
ISBN 80-7178-681-0.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělání*. Praha: Portál, 2001, 139 s.
ISBN 80-7178-584-9.

PRŮCHA, Jan. *Učitel. Současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002, 160 s.
ISBN 80-7178-621-7.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. 292 s.
ISBN 80-7178-029-4.

RÝDL, Karel. *Inovace školských systémů*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, 281 s.
ISBN 80-86642-17-8.

VÁCLAVÍKOVÁ, Eva. K pedagogické autonomii učitele. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada pedagogická*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 8 s.
ISBN 80-210-2554-9.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – DOTAZNÍK PRO UČITELE

Vážená paní učitelko, pane učiteli,
prosíme o vyplnění následujícího dotazníku, týkajícího se Vaší pedagogické práce ve školní instituci.

Pro vyhodnocení našeho dotazníku potřebuje znát několik základních údajů o Vás. Mohl/a byste prosím uvést následující údaje:

1. Vaše jméno a příjmení:
2. Věk:
3. Na jaké škole učíte? a) 1. st. ZŠ b) 2. st. ZŠ
4. Předmět/y, který/é na škole učíte žáky 8. tříd:
5. Délka Vaší pedagogické praxe (v letech):

6. **Myslíte si, že Vaše práce je v něčem odlišná od běžného standartu? Jestliže ano, prosím uveďte v čem:**

- a) metody a formy práce s dětmi
- b) přístup k dětem
- c) projektové vyučování a miniprojekty
- d) kooperativní a týmové vyučování
- e) jiné:.....

7. **Co se snažíte ve své práci zlepšovat či měnit?**

- a) metody a formy práce se žáky
- b) klima
- c) svůj vztah k žákům
- d) všechno
- e) sebe
- f) učební a dovednostní charakteristiky dětí
- g) jiné:.....

8. **Co obsahuje Vaše příprava na výuku?**

- a) didaktická příprava učiva
- b) dohledání dalších aktuálních informací k učební látce
- c) plán použití pomůcek
- d) časový plán
- e) volba metod
- f) nepřipravuji se, používám přípravu z předchozích let
- g) jiné:.....

9. **Využíváte ve své výuce informační a komunikační technologie a technické zařízení? Zda ano, uveďte které.** Ke každé z následujících informačních a komunikačních technologií a technických zařízení vyjádřete číslem, kolikrát je využíváte ve své výuce během jednoho měsíce.

- a) internet
- b) CD-ROM
- c) video a film
- d) zvuková zařízení (např. CD přehrávač,.....)
- e) statické projektory (např. diaprojektor,.....)
- f) jiné:.....

10. Které metody běžně používáte ve své výuce?

a) projektové vyučování	g) didaktické hry
b) výklad	h) písemné zkoušení
c) kooperativní a týmové vyuč.	i) výuka dramatem
d) opakování	j) ústní zkoušení
e) samostatná práce žáka	k) televizní výuka
f) procvičování
nápadů)	l) brainstorming (burza

11. Zúčastňujete se dalšího vzdělávání a kvalifikace?

- a) ano
- b) ne

Pokud ano, kdy jste se naposledy zúčastnil/a školení?

Prosím uveďte o jaký druh

školení se jednalo:.....

.....

Prosím uveďte počet hodin, které jste strávili v rámci

školení za poslední 3 roky:.....

12. Spolupracujete v souvislosti s výukou s některými z níže uvedenými skupinami lidí?

- a) s kolegy
- b) s rodiči
- c) s radou školy
- d) s vedením školy
- e) jiné:.....

13. Zájem o spolupráci mezi Vámi a Vašimi kolegy vychází spíše:

- a) z Vaší strany
- b) ze strany kolegů
- c) je vzájemný
- d) nespolečně

14. Kdo podle Vás z Vašich pedagogických kolegů odpovídá Vaší představě inovativního učitele?

.....

Děkujeme za Vaši spolupráci. Studenti pedagogiky FF MU v Brně

Příloha č. 2 – DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

Vážení přátelé,

rády bychom Vám položily několik otázek týkajících se Vašeho vztahu k učiteli. Odpovídat na ně budete zcela anonymně. Nejde o žádné zkoušení, nejsou správné a nesprávné odpovědi, proto prosíme, abyste odpovídali samostatně a drželi se zadaných pokynů.

Věk:

Třída:

Pohlaví: chlapec dívka

1. Jaký máš obvykle pocit před začátkem vyučovací hodiny učitele/učitelky X Y.? Zakřížkuj větu, která nejlépe vystihuje Tvoje pocity.

- Těším se
- Jsem docela zvědavý/a, co si pro nás dnes připravil/a.
- Snad to přežiju.
- Už aby bylo po hodině.

2. Jak bys posoudil/a hodiny učitele/učitelky X.Y.? Podtrhni jednu možnost ze dvojice.

zajímavé	X	nudné
stereotypní	X	nápadité
zvláštní	X	obyčejné
špatné	X	dobré
nepříjemné	X	příjemné
krátké	X	dlouhé

3. Jak bys posoudil/a učitele/učitelku X.Y.? Podtrhni jednu možnost ze dvojice.

dobrý	X	špatný
zábavný	X	nudný
vstřícný	X	rezervovaný
spravedlivý	X	nespravedlivý
přísný	X	mírný
oblíbený	X	neoblíbený
sympatický	X	nesympatický
připravený	X	nepřipravený

4. Tvůj vztah k učiteli/učitelce X Y. nejlépe vystihuje věta:

- Je to můj nejoblíbenější učitel/moje nejoblíbenější učitelka.
- Mám ho/ji rád.
- Mám ho/ji docela rád.
- Je mi lhostejný/lhostejná.
- Nesnáším ho/ji.

5. Kdybys měl/a nějaký problém, se kterým by ses nechtěl/a svěřit rodičům, požádal/a bys o pomoc učitele X.Y.?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

6. Používá učitel/ka X Y. v hodině některé z následujících pomůcek? Zakřížkuj které.

- internet
- CD-ROM
- video
- magnetofon nebo CD přehrávač
- diaprojektor nebo zpětný projektor
- jiné:

7. S kterými z následujících aktivit se nejčastěji setkáváš v hodině učitele/učitelky X.Y.? Zakřížkuj libovolný počet.

- pracujeme ve skupině
- posloucháme výklad učitele
- samostatně pracujeme
- opakujeme
- sledujeme televizi/video
- procvičujeme
- hrajeme divadlo/scénky
- učitel/ka nás zkouší
- pracujeme s názornými pomůckami (např. kameny, modely atd.)
- exkurze
- jiné:

8. Baví Tě předmět učitele/učitelky X.Y.?

Ano

Uveď proč:

.....
.....
.....

Ne

Uveď proč:

.....
.....
.....

9. Co oceňuješ na učiteli/učitelce X.Y.?

- nezkouší často
- kamarádský přístup
- podává učivo zajímavým způsobem
- spravedlnost
- známkuje mírně
- má smysl pro humor
- je odborníkem ve svém oboru
- umí si sjednat pořádek
- není náladový
- jiné:

.....
.....

10. Kdybys měl/a možnost změnit něco na přístupu učitele k žákům, změnil/a bys jsi něco?

- Ne
- Ano

Co konkrétně?

.....

11. Kdo je Tvůj nejoblíbenější učitel? Napiš jeho příjmení.

.....

*Děkujeme za spolupráci,
studentky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*

Příloha č. 3 - STATISTICKÉ ZPRACOVÁNÍ OTÁZKY Č. 3 Z DOTAZNÍKU PRO ŽÁKY

Otázka č. 3 - *Jak bys posoudil/a učitele/učitelku daného předmětu?*

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký mají žáci vztah k jednotlivým učitelům, kteří byli zahrnuti do našeho výzkumu. Respondentům byla předložena postojová škála skládající se z osmi dvojic přídavných jmen protikladných významů (viz Příloha č. 2 DOTAZNÍK PRO ŽÁKY), ze které si měli zvolit vždy to přídavné jméno, které nejvíce vystihovalo jejich názor na daného učitele či učitelku. První z dvojice přídavných jmen mělo spíše pozitivnější význam, kdežto druhé mělo význam spíše negativní.

Tato otázka prošla statistickým zpracováním, jehož výsledkem jsou níže uvedené tabulky. Každá z těchto tabulek je věnována jedné z předložených dvojic přídavných jmen. Jednotlivému přídavnému jménu, které charakterizuje názor žáka na daného učitele, je v tabulce přidělen jeden sloupec. Třetí sloupec (*Celkem*) shrnuje počet odpovědí žáků týkajících se jednotlivých učitelů. Na první pohled je patrné, že se tento počet u jednotlivých tabulek odlišuje. Tento nepoměr byl způsoben tím, že několik žáků pravděpodobně zcela nepochopilo systém této otázky a nepracovalo tedy se všemi dvojicemi postojové škály.

Jednotlivé řádky se pak týkají čtyř učitelů, kteří se stali objektem našeho výzkumu (*neinovativní*: DJ = učitelka dějepisu, Z = učitelka zeměpisu, *inovativní*: CJ = učitel českého jazyka, AJ = učitelka angličtiny). Číslice v jednotlivých řádcích pak označují počet voleb, které dostal konkrétní učitel v souvislosti s předloženou dvojicí přídavných jmen, týkajících se jeho hodnocení ze strany žáků. Řádek *Totals* pak shrnuje počet všech voleb a to jak z pohledu jednotlivých přídavných jmen, tak i jako celku.

Tabulka IV. A

	dobrá	špatná	Celkem
DJ	14	0	14
Z	7	2	9
CJ	9	1	10
AJ	8	8	16
Celkem	38	11	49

Tato tabulka pracuje s dvojicí vlastností *dobrý x špatný*. Pozitivněji, tedy jako "dobří", byli žáci v souhrnu označováni spíše učitelé "neinovativní". Tato skutečnost tedy nepotvrzuje naši hypotézu dle níž jsou „inovativní“ učitelé svými žáky pokládáni za více dobré a jsou tedy oblíbenější. Domníváme se však, že tento výsledek je ovlivněn dalšími charakteristikami jednotlivých učitelů.

Vztah mezi dvěma proměnnými uvedenými v tabulce je prokázán na hladině významnosti 0.01, což je dostatečným důkazem jeho existence.

Tabulka IV. B

	zábavná	nudná	Celkem
DJ	11	5	16
Z	4	6	10
CJ	12	0	12
AJ	2	14	16
Totals	29	25	54

Tato tabulka pracuje s dvojicí vlastností *zábavný x nudný*. Pozitivněji, tedy jako "zábavní", byli opět častěji hodnoceni učitelé „neinovativní“ ačkoliv „inovativní“ učitel češtiny byl hodnocen kladně všemi svými žáky.

Vztah mezi dvěma proměnnými uvedenými v tabulce je prokázán na hladině významnosti 0.01, což je dostatečným důkazem jeho existence.

Tabulka IV. C

	vstřícná	rezervovaná	Celkem
DJ	9	5	14
Z	5	4	9
CJ	5	3	8
AJ	7	7	14
Totals	26	19	45

Tato tabulka pracuje s dvojicí vlastností *vstřícný x rezervovaný*. Pozitivněji, tedy jako "vstřícní", byli svými žáky označeni rovněž učitelé „neinovativní“. Tentokrát je však jejich převaha téměř zanedbatelná. Nelze však s jistotou říci, zda je tento téměř vyrovnaný stav způsoben stejnou vstřícností „inovativních“ a „neinovativních“ učitelů k žákům či tím, že žáci vyplňující dotazník zcela nepochopily význam výše uvedených vlastností.

Vztah mezi dvěma proměnnými uvedenými v tabulce není statisticky významný.

Tabulka IV. D

	spravedlivá	nespravedlivá	Celkem
DJ	17	0	17
Z	8	1	9
CJ	3	5	8
AJ	6	8	14
Totals	34	14	48

Tato tabulka pracuje s dvojicí vlastností *spravedlivý x nespravedlivý*. Výrazně pozitivněji, tedy jako "spravedliví", zde byli svými žáky kupodivu opět hodnoceni učitelé „neinovativní“. V souvislosti s tímto překvapujícím výsledkem lze polemizovat o tom, které chování, jednání a přístupy učitele považují žáci za spravedlivé a které naopak ne.

Vztah mezi dvěma proměnnými uvedenými v tabulce je prokázán na hladině významnosti 0.01, což je dostatečným důkazem jeho existence.

Tabulka IV. E

	oblíbená	neoblíbená	Celkem
DJ	9	5	14
Z	6	3	9
CJ	9	0	9
AJ	2	12	14
Totals	26	20	46

Tato tabulka pracuje s dvojicí vlastností *oblíbený x neoblíbený*, a proto byly její výsledky pro náš výzkum velice významné. Pozitivněji, tedy jako "oblíbení" jsou v celkovém souhrnu opět hodnoceni učitelé „neinovativní“ a to i přes to, že „inovativní“ učitel češtiny byl od všech svých žáků hodnocen výhradně pozitivně. Tato skutečnost však byla zcela zastíněna výrazně negativním hodnocením učitelky angličtiny. Domníváme se proto, že zde svou důležitou roli opět sehrály další charakteristiky osobnosti jednotlivých učitelů.

Vztah mezi dvěma proměnnými uvedenými v tabulce je prokázán na hladině významnosti 0.01, což je dostatečným důkazem jeho existence.

Tabulka IV. F

	sympatická	nesympatická	Celkem
DJ	9	5	14
Z	10	2	12
CJ	6	2	8
AJ	3	11	14
Totals	28	20	48

Tato tabulka pracuje s dvojicí vlastností *sympatický x nesympatický*. Pozitivněji, tedy jako "sympatičtí" jsou zde opět hodnoceni učitelé „neinovativní“. I zde můžeme polemizovat o tom, zda žáci zcela pochopili význam slov označujících tyto vlastnosti. Pravděpodobně však zde výsledek výrazně ovlivnily také vnější charakteristiky učitele (vzhled, stáří, pohlaví atd.).

Vztah mezi dvěma proměnnými uvedenými v tabulce je prokázán na hladině významnosti 0.01, což je dostatečným důkazem jeho existence.

Tabulka IV. G

	připravená	nepřipravená	Celkem
DJ	14	0	14
Z	6	3	9
CJ	4	4	8
AJ	13	1	14
Totals	37	8	45

Tato tabulka pracuje s dvojicí vlastností *připravený x nepřipravený*. Pozitivněji tedy jako "připravení", jsou zde v souhrnu opět hodnoceni spíše učitelé „neinovativní“, avšak jejich převaha zde není nijak výrazná. Překvapující je v tomto případě vysoce pozitivní hodnocení „inovativní“ učitelky angličtiny, které zde potvrzuje celkově odpovědnější a náročnější připravenost „inovativních“ učitelů na výuku.

Vztah mezi dvěma proměnnými uvedenými v tabulce je prokázán na hladině významnosti 0.01, což je dostatečným důkazem jeho existence.

Shrnutí výsledků statistického zpracování otázky č. 3

Celkově lze v souvislosti s výše uvedenými výsledky konstatovat, že žáci své učitele hodnotili spíše pozitivně než negativně. Nelze však s jistotou říci, zda je tento výsledek ovlivněn celkovým kladným vztahem žáků k učitelům na dané škole nebo naopak tím, že žáci měli při vyplňování dotazníků obavu, že se (i přes jeho anonymnost) mohou učitelé dostat ke konečným výsledkům.

„Inovativní“ učitelé byly v celkovém úhrnu hodnoceni svými žáky více negativně než učitelé „neinovativní“. Nedomníváme se však, že by tomu tak bylo v důsledku toho, že tito učitelé při své výuce používají nových metod a přístupů, ale tato skutečnost je dle našeho názoru ovlivněna ve velké míře dalšími charakteristikami daného učitele.

Za nutné pokládáme zdůraznit skutečnost, že výše uvedené výsledky se výrazně neodlišují u skupiny „inovativních“ a „neinovativních“ učitelů avšak při srovnání jednotlivých učitelů jsou zcela zjevné. Kupříkladu „inovativní“ učitelka angličtiny byla svými žáky ve většině případů hodnocena výrazně negativně, tedy prostřednictvím přídavných jmen spíše záporného charakteru. Z této skutečnosti lze usoudit, že u většiny svých žáků není oblíbena a to bez ohledu na svou „inovativnost“. Neoblíbenost této učitelky má pravděpodobně vztah s její (již dříve zmiňovanou) zálibou v tělesných trestech.

Naproti tomu „neinovativní“ učitelka dějepisu byla svými žáky ve většině případů hodnocena výrazně pozitivně, tedy prostřednictvím přídavných jmen spíše kladného charakteru. Z této skutečnosti lze usoudit, že u většiny svých žáků je velmi oblíbena a to bez ohledu na svou „inovativnost“. Oblíbenost této učitelky má pravděpodobně vztah s jejím mírným stylem známkování, celkovou nekonfliktností a nenáročností vůči výkonům žáků.

Jsme nuceni konstatovat, že výsledky této otázky zcela vyvrátily naši hypotézu, že *Učitel, který zavádí změny do své vlastní práce (tedy učitel „inovativní“), je u žáků více oblíben.*

Příloha č. 4 – ZPRACOVÁNÍ UZAVŘENÝCH A OTEVŘENÝCH OTÁZEK V DOTAZNÍKU (Viz příložený soubor v Excelu).